קיצור שלחן ערוך — הלכות פריקה וטעינה

מִי שֶׁפָּגַע בַּחֲבֵרוֹ בַּדֶּרֶךְ וּבְהֶמְתּוֹ רוֹבֶצֶת תַּחַת מַשָּׂאָהּ, בֵּין שֶׁהָיָה עָלֶיהָ מַשָּׂא הָרָאוּי לָהּ, בֵּין שֶׁהָיָה עָלֶיהָ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁרָאוּי לָהּ, חֲבֵרוֹ מְצָוֶה לְסַיְּעוֹ לְפָרֵק מֵעָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר, עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ. וּלְאַחַר שֶׁפָּרַק, לֹא יַנִּיחַ אֶת חֲבֵרוֹ בְּצַעַר וְיֵלֵךְ לוֹ, אֶלָּא יַעֲזוֹר לוֹ לַחֲזוֹר וְלִטְעוֹן עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר, הָקֵם תָּקִים. וְאִם הִנִּיחַ אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹא פָרַק וְלֹא טָעַן, בְּטֵל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעָבַר עַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר, לֹא תִרְאֶה אֶת חֲמוֹר אָחִיךָ וְגוֹ'.

פָּרַק וְטָעַן וְחָזַר וְנָפַל, חַיָּב לְפָרֵק וְלִטְעֹן פַּעַם אַחֶרֶת, וַאֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר, עָזֹב תַּעֲזֹב, הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ. לְפִיכָךְ צָרִיךְ לֵילֵךְ עִמּוֹ עַד פַּרְסָה, שֶׁמָּא יִצְטָרֵךְ לוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן אוֹמֵר לוֹ בַּעַל הַמַּשָּׂא, אֵינִי צָרִיךְ לָךְ.

מִצְוַת פְּרִיקָה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּחִנָּם. אֲבָל לִטְעֹן, אֵינוֹ מְחֻיָּב אֶלָּא בְּשָׂכָר, וְכֵן בְּעַד מַה שֶּׁהוֹלִךְ עִמּוֹ, מְחֻיָּב לְשַׁלֵּם לוֹ.

בֶּהֱמַת גּוֹי, אִם הָיָה הַגּוֹי מְחַמֵּר אַחַר בְּהֶמְתּוֹ, בֵּין שֶׁהַמַּשָּׂא הוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין שֶׁהוּא שֶׁל גּוֹי, אֵינוֹ חַיָּב, רַק לְפָרֵק, מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים, וְיָכוֹל לְקַבֵּל שָׂכָר עַל זֶה. אֲבָל לִטְעֹן, אֵינוֹ חַיָּב כְּלָל, רַק אִי אִיכָּא מִשּׁוּם אֵיבָה. וְאִם אֵין שָׁם גּוֹי, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל מְחַמֵּר אַחַר הַבְּהֵמָה, חַיָּב גַּם כֵּן לִטְעֹן מִשּׁוּם צַעַר הַיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן בֶּהֱמַת יִשְׂרָאֵל וְהַמַּשָּׂא שֶׁל גּוֹי, חַיָּב לְפָרֵק וְלִטְעֹן מִשּׁוּם צַעַר הַיִּשְׂרָאֵל.

כְּתִיב, כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ וְגוֹ', שׂוֹנֵא זֶה לֹא מֵהַגּוֹיִם הוּא, (שֶׁהֲרֵי אֵינָם בְּמִצְוַת טְעִינָה וּפְרִיקָה, אֶלָּא מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים), אֶלָּא מִיִּשְׂרָאֵל. וְהֵיאַךְ יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל שׂוֹנֵא לְיִשְׂרָאֵל, וְהַכָּתוּב אוֹמֵר, לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ. אָמְרוּ חֲכָמִים, כְּגוֹן שֶׁהוּא לְבַדּוֹ רָאָהוּ שֶׁעָבַר עֲבֵרָה, וְהִתְרָה בּוֹ וְלֹא חָזַר, הֲרֵי מְצָוֶה לִשְׂנֹאתוֹ עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיָשׁוּב מֵרִשְׁעָתוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁעַדַיִן לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה, אִם מְצָאוֹ בְּצַעַר עַל מַשָּׂאוֹ, מִצְוָה לְפָרֵק וְלִטְעֹן עִמּוֹ וְלֹא יַנִּיחֶנּוּ כָּךְ, כִּי שֶׁמָּא יִשְׁהֶה בִּשְׁבִיל מָמוֹנוֹ וְיָבוֹא לִידֵי סַכָּנָה, וְהַתּוֹרָה הִקְפִּידָה עַל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, בֵּין רְשָׁעִים בֵּין צַדִּיקִים, מֵאַחַר שֶׁהֵם נִלְוִים אֶל ה' וּמַאֲמִינִים בְּעִקַּר הַדָּת, שֶׁנֶּאֱמַר, אֱמוֹר אֲלֵיהֶם חַי אָנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה.

בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁאֵרַע לְאֶחָד מֵהֶם שֶׁרַגְלֵי חֲמוֹרוֹ רָעוּעוֹת, אֵין בְּנֵי חֲבוּרָה רַשָּׁאִים לְפָרֵד עִם חֲמוֹרֵיהֶם וּלְהַנִּיחוֹ לְבַדּוֹ בַּדָּרֶךְ. אֲבָל אִם נָפַל חֲמוֹרוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל עוֹד לֵילֵךְ כְּלָל, רַשָּׁאִים לְפָרֵד מִמֶּנּוּ, וְאֵין צְרִיכִין לְהִתְעַכֵּב בִּשְׁבִילוֹ יוֹתֵר מִדַּי. וְכֵן בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנּוֹסְעִין בַּעֲגָלוֹת, וְאֵרַע לְאֶחָד מֵהֶם אֵיזֶה קִלְקוּל, שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁהוֹת מְעַט לְתַקֵּן, אֵין חֲבֵרָיו רַשָּׁאִים לְפָרֵד מִמֶּנּוּ, אֶלָּא אִם כֵּן צָרִיךְ לְהִתְעַכֵּב הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדַּי.